

VT HEŘMANICKÝ POTOK

Úprava břehů, těžba nánosů

BIOLOGICKÝ PRŮZKUM

Květen 2013

BIOLOGICKÝ PRŮZKUM

a posouzení vlivu zásahu do vodního toku v Heřmanický potok v souvislosti s
opevněním jeho břehů a těžbou nánosů ve Svobodných Heřmanicích
na dotčenou biocenózu

OBJEDNATEL: Povodí Odry, státní podnik
Varenská 49
701 26 Ostrava – Moravská Ostrava

ZHOTOVITEL: Bohumír LOJKÁSEK, doc., RNDr., CSc.
Korunní 74, 709 00 Ostrava – Mariánské Hory

Zpracováno na základě
šetření na místě samém

dne 17. a 19. 5. 2013

1. ÚVOD

Biologický průzkum Heřmanického potoka v posuzované trase byl proveden na základě písemné objednávky investora Ovs2913/0183 ze dne 17. 5. 2013.

Cílem průzkumu bylo zjištění aktuální druhové skladby fauny, jejíž jedinci jsou svým trvalým výskytem nebo potravně vázáni na dotčené prostředí a posouzení možného negativního dopadu připravovaného záměru na jejich biotop a populace.

2. VYMEZENÍ ÚZEMÍ

Zájmové území se nachází v korytě předmětné bystřiny v katastru obce Svobodné Heřmanice v Moravskoslezském kraji. Místopisně se jedná o úsek ohraničený intravilánem obce.

3. ZÁKLADNÍ ÚDAJE O ZÁMĚRU INVESTORA

Předpokládaný zásah do vodního toku představuje pomístné opevnění břehu kamenným záhozem nebo kolmými zdmi z drátokamenných košů. V místech opevnění se předpokládá odtěžení dnových sedimentů, v místech stávajících prahů bude provedena jejich obnova, v úseku existující stupeň bude zrušen. V této souvislosti bude předpokládaný zásah do vodního prostředí toku lokalizován v několika úsecích o celkové délce cca 650 m. Konkrétně se jedná o tři stavební objekty s následující specifikací zásahů.

SO1- km 3,751-3,766 - propojení stávajícího opevnění na levém břehu - kamenného záhozu a opěrné zdi z gabionů (majetek správy silnic) - při tom budou rozebrány zbytky stávající zídky z břidlice a postavena nová opěrná zeď z gabionů výšky 1,2-2,40 m (2,4 m je výška současné zdi)

SO2 - km 4,034-4,430 - zde je navrženo opevnění pravého břehu kamenným záhozem ve svahu 1:1,5, do výšky 1,2 m, na zbytek svahu osetí, v úseku km 4,307-4,371 kolem ZŠ je navržena opěrná zeď z gabionů výšky 1,5 m namísto rozpadající se zdi z břidlice na sucho. Současně bude odtěžen nános, který je u pravého břehu. V km 4,071 se nachází ztrouchnivělý dřevěný práh výšky 0,3 m, který bude obnoven v původních parametrech.

SO3 - km 5,050-5,310 - začíná nad starým nevyužívaným mostem úpravou obou břehů, je navrženo prohloubení dna toku o 0-0,45 m z důvodu zvýšení průtočné kapacity, na pravém břehu bude v celém úseku navržena opěrná zeď výšky 2,0-1,30 m - proti proudu se bude postupně snižovat, na pravém břehu bude patkou z kamenného záhozu podchycena pata stávající zdi, v místech, kde zeď není bude proveden kamenný zához do svahu, dřevěný stupeň v. 0,4 m v km 5,250 se zruší a část nánosů nad stupněm bude odtěžena, max. do šířky 2 m.

4. VYHODNOCENÍ BIOLOGICKÝCH PRVKŮ KRAJINY

Charakteristika stanovištních podmínek významných z hlediska biologického

Heřmanický potok byl v hodnoceném úseku v minulosti opakovaně upraven v podélném i příčném profilu. Břehy jsou lokálně tvořeny kolmými zdmi z různého materiálu (břidlice, beton). V navazujících úsecích má příčný profil prizmatický tvar. Dno je v celém hodnoceném úseku kamenité s různorodou skladbou sedimentů velmi rozdílné zrnitosti a vysokou úkrytovou kapacitou pro vodní bezobratlé a ryby do celkové délky cca 100 mm. Šířka omývané části koryta v prostoru předpokládaných úprav činila 3-6 m, výška vodního sloupce v době průzkumu byla v celém úseku nízká v rozmezí 0,1- 0,3 m.

Celkově lze příslušný úsek toku hodnotit jako biologicky silně degradovaný dřívějšími úpravami, ve dně však již poměrně pokročile renaturalizovaný, skýtající vhodné podmínky pro menší jedince ryb a bentos.

Zvláště chráněná území

Příslušný vodní tok se nenachází ve zvláště chráněném území ani na něj přímo nenavazuje.

Územní systém ekologické stability

Heřmanický potok v posuzovaném úseku byl v minulosti přirozeným funkčním biokoridorem pro všechny hydrobionty. V současnosti však tvoří spádové objekty ve formě stupně a prahů selektivní migrační překážky pro ryby ve směru proti proudu. Rovněž břehy potoka jsou dřívějšími úpravami silně biologicky degradovány tak, že roli biokoridoru tok neplní ani ve své terestrické části.

5. METODIKA PRŮZKUMU

Průzkum přítomnosti ichtyofauny a vodních byl proveden elektrolovem. V době terénního šetření byl průměrný průtok vody bez zákalu, takže podmínky zcela vyhovovaly potřebám objektivního posouzení případného výskytu jednotlivých druhů ichtyofauny, jejich velikostní struktury a dalších druhů živočichů vodního prostředí. Vzhledem k ročnímu období bylo možné provést podrobné posouzení terestrické části dotčeného profilu ve vztahu k hnízdním možnostem zvláště chráněných druhů ptáků a výskytu pobytových znaků zvláště chráněných druhů semiakvatických savců.

6. VÝSLEDKY PRŮZKUMU

V této kapitole jsou uvedeny pouze zvláště chráněné nebo bioindikačně významné druhy, které mají biotop výskytu vázán na vodní prostředí a břehy toku po jeho břehovou hranu.

Raci

Heřmanický potok v příslušném úseku není registrovaným biotopem **raka říčního (*Astacus astacus*)**. Jeho výskyt v toku nebyl zjištěn ani při průzkumu pro AOPK ČR v rámci mapování výskytu mihulí a vranky obecné, který jsem v blízkém okolí prováděl v září 2012.

Mihulovci

V daném úseku nejsou vhodné podmínky pro výskyt těchto obratlovců. Chybí zde vhodné hinitopísčité sedimenty pro vývoj larválních stádií.

Ryby

Během terénního šetření bylo zjištěno, že v úseku podrobeném průzkumu se vyskytovalo rybí společenstvo, tvořené juvenilními jedinci pstruha obecného (*Salmo trutta*), věkově přirozeně strukturovanou a početně velmi silnou populací **střevle potoční (*Phoxinus phoxinus*)** a průměrně početnou a věkově vyváženou populací mřenky mramorované (*Barbatula barbatula*).

U pstruha obecného se jednalo o řídký výskyt jedinců ve věku 0+ – 1+ o celkové délce do 130 mm. Příčinou uvedené věkové skladby ryb je skutečnost, že Heřmanický potok je obhospodařován ČRS jako chovný tok k produkci násad pstruha obecného. Tato skutečnost je na druhé straně ideální pro rozvoj populace střevle potoční, jejíž početnost s růstem početnosti větších pstruhů vždy klesá.

Obojživelníci

Příslušný tok nemá vhodné podmínky pro obojživelníky a vzhledem k malému sloupci vody nemůže sloužit ani jako zimoviště skokana hnědého (*Rana temporaria*).

Plazi

Během průzkumu nebyl zjištěn výskyt plazů. Současně však nelze vyloučit, že hodnocený úsek toku může být vzhledem k vysoké potravní nabídce v teplém období roku dočasným lovištěm adultních jedinců užovky obojkové (*Natrix natrix*).

Ptáci

Břehy v hodnoceném úseku jsou po předcházejících úpravách zcela nevhodné pro hnízdění zvláště chráněných druhů ornitofauny. Vzhledem k vysoké frekvenci provozu v lokalitě je pravděpodobné, že hodnocený úsek toku není ani lovištěm rybožravých ptáků.

Savci

Není vyloučeno, že posuzovaný úsek je příležitostným lovištěm vydry říční (*Lutra lutra*). Břehy v hodnoceném úseku jsou však po dřívějšího úpravách zcela nevhodné pro pobyt či úkryt jedinců tohoto druhu nebo bobra evropského (*Castor fiber*). Pobytové znaky uvedených druhů savců nebyly aktuálním průzkumem potvrzeny.

7. PŘEDPOKLÁDANÉ PŘÍMÉ VLIVY ZÁMĚRU NA DOTČENOU BIOCENÓZU

Podle orientačních informací investora o předpokládaném charakteru stavebního záměru je zřejmé, že práce se budou dotýkat vodního prostředí průtočného profilu toku v celém zájmovém profilu, přesto, že břehy a koryto nebudou dotčeny kontinuálně. Je proto pravděpodobné, že přítomné vodní organismy budou realizací záměru přímo fyzicky ohroženy.

8. PŘEDPOKLÁDANÉ NEPŘÍME VLIVY ZÁMĚRU NA DOTČENOU BIOCENÓZU

Na základě zvážení situace na místě samém jsem přesvědčen, že připravovaný zásah se v dlouhodobém horizontu významně negativně nedotkne současného stavu příslušné biocenózy. Krátkodobě však hrozí silný zákal vody, který může velmi negativně ovlivnit juvenilní jedince ryb pod profilem zemních prací ve dně toku.

9. NÁVRH OPATŘENÍ K MINIMALIZACI NEGATIVNÍCH VLIVŮ ZÁMĚRU NA ŽP

Vzhledem k charakteru předpokládaných stavebních prací a zjištěnému stavu dotčené biocenózy jsem nabyl přesvědčení, že práce ve vodním prostředí ji mohou dočasně významně negativně ovlivnit.

- Považuji proto za nezbytné, aby před zásahem do vodního prostředí byl po domluvě s ČRS dohodnut a proveden záchranný odlov ryb a jejich transfer mimo prostor ohrožení.
- Navrhuji, aby před zahájením prací byla přes dílčí pracoviště voda převáděna plastovým potrubím a spáry pro paty opevnění byly hloubeny na sucho. Voda může být převáděna i svedením k protějším břehu.
- Doporučuji aby smáčené části gabionových zídek byly vyplněny hrubším substrátem s prostornějšími mezerami, který by zvýšil úkrytovou kapacitu toku v nově upravených březích.

10. ZÁVĚR

Na základě posouzení situace na místě samém a zvážení informací investora usuzuji, že realizace hodnoceného záměru v dané lokalitě z dlouhodobého hlediska významně nenaruší biotop, jedince ani populace zvláště chráněných druhů fauny a dále nesníží stávající nízkou úroveň ekologicko-stabilizační funkce toku. Při akceptování návrhů uvedených v kapitole 9. je možné posuzovaný záměr považovat za akceptovatelný z hlediska biologického a nekonfliktní se zájmy ochrany přírody.

V Ostravici 20..5. 2013

Bohumír Lojkásek

Doc. RNDr. Bohumír LOJKÁSEK, CSc.
Vodní ekosystémy,
zoologie obratlovců, ichtyologie
Korunní 74,
700 00 Ostrava-Mariánské Hory
IČO: 64982050